

Uvod

Ko dobri nameni spodletijo

Bog, ki mu služiš, je tvoj lastni gon.
Tragedija o doktorju Faustu, 5. prizor¹

K pisanju te knjige me je spodbudilo dvoje. Prvo je bilo nekaj, kar se je zgodilo maja 2005 v neki londonski predavalnici. Bilo je po predavanju o podnebnih spremembah, v katerem sem zagovarjal, kako malo možnosti imamo, da preprečimo neobvladljivo globalno segrevanje, razen če toplogrednih plinov ne zmanjšamo za 80 odstotkov.² Ob tretjem vprašanju sem ostal brez besed.

Kako bo ta dežela videti, ko boste dosegli svoje zmanjšanje za 80 odstotkov?

O tem nisem nikoli razmišljal. Poleg tega se nisem mogel spomniti nobenega pametnega razloga, *zakaj* o tem nisem nikoli razmišljal. Vendar je v eni od sprednjih vrst sedel eden od okoljevarstvenikov, ki jih najbolj občudujem in se jih hkrati najbolj bojim. Mayer Hillman. Občudujem ga, ker pove tisto, kar res verjame, in mu je vseeno za posledice. Bojim se ga, ker je njegovo življenje kot ogledalo, v katerem vsi ostali vidimo svojo dvoličnost.

To je tako preprosto vprašanje, da bom prosil Mayerja, naj odgovori.

Vstal je. Ima 75 let, vendar jih kaže okrog 50, morda zato, ker se povsod vozi s kolesom. Majhen je in suh in videti je v dobri kondiciji, ko govori, pa se izprsi in roke zadrži ob strani, kot bi stal v pozoru. Nasmihal se je. Vedel sem, da bo povedal nekaj nezaslišanega.

Kot zelo revna država tretjega sveta.

Približno ob istem času sem bral roman *Sobota* Iana McEwana. Henry Perowne po igri skvoša pride domov in stopi pod prho.

Ko bo ta civilizacija propadla in bodo Rimljani – kdorkoli že so, v tem našem času – odšli ter se bo začela nova mračna doba, bo to eno prvih razkošij, ki jim bo odklenalo. Starci, ki bodo čepeli zraven ognjev na šoto, bodo svojim nejevnim vnukom pripovedovali, kako si lahko svojčas sredi zime stal gol pod curki vroče, čiste vode, pa o kockah odišavljenega mila in o gostih tekočinah jantarne ali škrlatne barve, ki so si jih vtrli v lase, da bi se lesketali in bili videti gostejši, kakor so bili v resnici, ter o debelih belih brisačah, velikih kot toge, ki so že čakale nate na grelnih prečkah.³

Sem s svojimi prizadevanji res hotel doseči konec vsega tega? Da bi zavrnel udobje, ki ga slavi Perowne in ki ga trenutno – kot vsi predstavniki srednjega razreda v bogatem delu sveta – jemljem za samoumevnega?

Ta civilizacija ima nekaj vidikov, ki jih obžalujem. Sovražim laži in politično korupcijo, neenakost, izvažanje nepravilnosti, vojaške dogodivščine, uničevanje divjine, hrup, odpadke. Vendar pa v bogatih državah večina ljudi večino časa živi tako, kot so vse predhodne generacije lahko le sanjale, da bodo živele. Večina od nas si lahko izbere službo. Imamo prosti čas in nešteto dejavnosti, s katerimi ga lahko zapolnimo. Imamo možnost voliti za neskončno število identičnih mož v lepih oblekah. Lahko si mislimo in rečemo, karkoli želimo, in četudi

nas morda nihče ne upošteva, nas zaradi tega ne zaprejo. Potujemo lahko, kamor želimo. Razvajamo se lahko »do meja, ki jih postavljata higiena in ekonomičnost«. Lahko smo dobro nahranjeni, če tako želimo. Ženske – vsaj nekatere – so oproščene domačega suženjstva. Pričakujemo učinkovito zdravstvo. Naši otroci so izobraženi. Toplo nam je, varni smo, siti in pomirjeni.

V prvih dveh milijonih let rodu *Homo* smo živeli glede na okoliščine. Našemu življenju so vladale spremembe v okolju. Tako kot danes živali smo živeli v strahu pred lakoto, plenilci, vremenom in boleznimi.

V nekaj tisoč letih po tem, ko smo razvili osnovno idejo o kmetijstvu in shranjevanju pridelka, smo uživali v večji gotovosti glede hrane in kmalu uničili vse plenilce, ki niso prihajali iz človeških vrst. A našemu življenju sta vladala meč in kopje. Predvsem smo se borili za zemljo. Nismo je potrebovali samo za sejanje pridelka, ampak tudi za zagotavljanje moči – pašnikov za naše konje in vole, lesa za ogenj.

Potem smo počasi začeli odkrivati določene prednosti fosilnih goriv. Nič več nas ni omejevala potreba, da bi življenjsko energijo pridobivali iz okolja; začeli smo se posluževati sončne svetlobe, ki se je – v obliki ogljika – shranjevala zadnjih 350 milijonov let. Nova goriva so omogočila rast našega gospodarstva – tolikšno rast, da je lahko vključila ljudi, ki so v ozemeljskih sporih predhodnega obdobja ostali brez zemlje. Industrija in mesta so cvetela. Ljudje brez zemlje so se, stisnjeni skupaj na delovnem mestu in v gosto poseljenih območjih, lahko začeli organizirati. Despoti, ki so si zagotovili oblast s prilaščanjem zemlje, so bili primorani popuščati svoj primež.

Fosilna goriva so nam pomagala v vojnah, polnih grozot, kakršnih si nikoli prej nismo predstavljali, hkrati pa so zmanjševala potrebe po vojnah. Prvič v človeški zgodovini – pravzaprav prvič v biološki zgodovini – je bilo na voljo preveč energije. Lahko smo preživeli, ne da bi se morali s kom bojevati za vire, ki smo jih potrebovali. Naša svoboda, naše udobje, naše bogastvo so vsi produkti fosilnega ogljika, ki z izgorevanjem ustvarja plin ogljikov dioksid, ta pa je glavni krivec za globalno segrevanje. Naše generacije so najsrečnejše, kar jih je kdaj živelo. Morda so naše generacije tudi najsrečnejše, kar jih bo kdaj

živel. Naseljujemo namreč kratko vmesno zgodovinsko obdobje med ekološkimi omejitvami in ekološko katastrofo.

Oh, daljni, sončni dnevi v maju 2005, ko sem verjel, da ta problem lahko rešimo s preprostim znižanjem za 80 odstotkov! Po mojem predavanju mi je pisal mož po imenu Colin Forrest. Razložil je, da nisem upošteval najnovejših projekcij. Poslal mi je članek, ki ga je napisal, in v njegovih trditvah (ki jih bom podrobneje predstavil v naslednjem poglavju) nisem našel nobenih napak.⁴

Če bi leta 2030 koncentracije ogljikovega dioksida v atmosferi ostale tako visoke, kot so danes, je najverjetnejši rezultat povišanje temperature za dve stopinji celzija (nad predindustrijsko stopnjo). Dve stopinji je meja, nad katero nekateri večji ekosistemi začnejo propadati. Do tedaj absorbirajo ogljikov dioksid, nato ga začnejo sproščati. Z drugimi besedami: ko presežemo to mejo, nam podnebne spremembe uidejo izpod nadzora – pospešujejo se brez naše pomoči. Forrest trdi, da je edini način, kako zagotoviti veliko verjetnost, da se temperature ne bodo dvignile tako visoko, če bogate države do leta 2030 svoje izpuste toplogrednih plinov zmanjšajo za 90 odstotkov. To je naloga, katere izvedljivost si prizadevam pokazati s knjigo *Vročje*.

Z »izvedljivostjo« imam v mislih združljivost z industrijsko civilizacijo. Med okoljevarstveniki se nekaterim zdi, da bi bilo ohranjanje sedanjega stanja nevreden cilj. Tako ima na primer severnoameriško gibanje EarthFirst! slogan »Nazaj v pleistocen«. Pa vendar, tudi če bi vi raje spet tekali naokrog goli, preganjali gromozanske ture ali bežali pred njimi, je zagovarjanje povratka v gospodarstvo kamene dobe brezplodno, saj velike večine ljudi takšni obeti ne privlačijo. Če bi zahtevali ponovno vzpostavitev poljedelske družbe ali gospodarstva »revne države tretjega sveta«, bi bila to le vaša samozaverovana fantazija. Ne glede na to, koliko sami uživamo v udobnem življenju (in mislim si, da bi nekateri med tistimi, ki zagovarjajo, da ga opustimo, v divjini med prvimi umrli), je s političnega vidika nujno, da poiščemo načine, kako ga ohraniti. S to knjigo si prizadevam zasnovati najmanj boleče načine za doseganje 90-odstotnega znižanja ogljikovih izpustov. Prizadevam si uskladiti naše potrebe po udobju, bogastvu in miru z omejitvami, ki

so nujne, da preprečimo uničevanje udobja, bogastva in miru drugih. In čeprav sem se iskanja teh rešitev lotil s precejšnjo vero v neuspeh, zdaj verjamem, da je to izvedljivo.

Vročé je manifest za ukrepanje in hkrati miselni poskus. Predmet tega poskusa je industrijska država srednje velikosti: Velika Britanija. S knjigo si prizadevam pokazati, kako se lahko sodobno gospodarstvo osvobodi ogljika in hkrati ostane sodobno gospodarstvo. Predloge iz te knjige bo sicer v državah drugačne velikosti z drugačnim podnebjem treba prilagoditi, vendar verjamem, da je model splošno uporaben – če je zahtevano znižanje mogoče izvesti tu, ga je s podobnimi sredstvi mogoče izvesti praktično kjerkoli.

Na bogate države se osredotočam iz enega razloga – dokler ne dokažemo, da z zniževanjem lastnih izpustov mislimo resno, nimamo nikakršne osnove, da bi lahko revnejšim državam pridigali o omejitvah. Najpogostejši izgovor bogatega dela sveta za neukrepanje lahko izrazimo z eno besedo: Kitajska. Res je, da na Kitajskem izpusti na prebivalca naraščajo za približno 2 odstotka letno.⁵ Vendar so še vedno nizki v primerjavi z našimi. Prebivalec Kitajske povprečno proizvede 2,7 tone ogljikovega dioksida letno. Prebivalec Velike Britanije ga proizvede 9,5 tone in prebivalec ZDA 20.⁶ Kriviti Kitajce za problem in trditi, da njihov velik apetit izničuje naša prizadevanja, ni zgolj dvolično. Verjamem, da gre tudi za še eno pojavno obliko naše starodavne histerije o grozeči rumeni rasi.

Po pregledu, kakšne bi lahko bile posledice neobvladanih podnebnih sprememb in zakaj se tako počasi odzivamo na grožnjo, bom začel iskati rešitve v svojem gospodinjstvu. Pokazal bom, kako so nam leta srhljive gradnje, šibkih uredb in politične strahopetnosti zapustila hiše, ki komaj lahko opravljajo svojo temeljno nalogo, se pravi, da zadržijo vremenske pojave zunaj. Preveril bom, kako bi lahko izboljšali obstoječe in gradili boljše hiše, ter raziskal, kakšne bi lahko bile fizične in gospodarske meje energetske učinkovitosti.

Potem bom poskušal določiti, kako bi bilo naše domove najboljše oskrbovati z energijo. Preden sem se lotil raziskave tega področja, sem mislil, da bo relativno preprosto – moral se bom le odločiti, če naj upo-

rabimo energijo vetra, valov ali sonca, ali jedrsko energijo, biomaso ali načine odstranjevanja ogljikovega dioksida iz izpuha elektram. Vendar, bolj kot sem bral, težja in bolj kontradiktorna so bila vprašanja, ki so se mi postavljala. Tri poglavja, posvečena temu problemu, so tehnološko gledano najbolj kompleksna v celi knjigi. Verjamem, da sem – čeprav za mišji repek – morda našel izvedljivo rešitev.

Nato bom pokazal, kako bi lahko nov sistem kopenskega prometa ogljikove izpuste zmanjšal za 90 odstotkov, hkrati pa skorajda ne bi zmanjšal naše mobilnosti. Ko pa se bom lotil preiskave letalstva, bom ugotovil, da preprosto ni učinkovitih tehnoloških rešitev – v tem poglavju mi ne uspe uskladiti udobja, ki ga uživamo, s preživetjem biosfere, zato sem prisiljen zaključiti, da je edina možna rešitev ogromno zmanjšanje količine poletov.

Za tem bom raziskal dve industrijski panogi: maloprodajo in proizvodnjo cementa, ki obe proizvajata nesorazmerne količine ogljikovega dioksida, in predlagal nekaj korenitih ukrepov, s katerimi bi lahko obdržali trgovine in gradili hiše, ne da bi se zato topili ledeni pokrovi. Skozi celotno pisanje sem se trudil iskati metode, ki so najcenejše, za katere je bilo že pokazano, da delujejo, hkrati pa so najbolj združljive z našim načinom življenja.

Rad bi verjel, da predlagane spremembe lahko dosežemo s pozivanjem ljudi, naj se omejujejo. A čeprav nekateri okoljevarstveniki, ki jim neuspešen aktivizem zadnjih štiridesetih let še ni vzel poguma, tega nočejo razumeti, je za izključno samoiniciativno abstinenco škoda vsakega časa.

Kakšen smisel ima, da se v mesto peljemo s kolesom, če vsi drugi drvijo mimo nas v pošastnih terenih? Ko sem se odpovedal avtomobilu, sem svoj del ceste preprosto prepustil nekomu, ki vozi požrešnejši model, kot bi si ga kupil jaz. Zakaj bi plačali za dvojno zasteklitev, ko pa veleblagovnice z izpuhi toplega zraka nad vhodnimi vrati grejejo pločnik? Zakaj bi se trudili namestiti visoko učinkovito žarnico, če se možak iz Lanarkshira hvali, da je za božič na svojo hišo navesil 1,2 milijona lučk? (Danny Meikle je novinarjem povedal, da potrebuje za merjenje elektrike, ki jo porabi, dva industrijska števca. Nekega leta je njegovo

razkazovanje stopilo vaški glavni električni kabel.⁷ Ime vasi – kar po mojem mnenju dokazuje, da Bog obstaja – je Coalburn. *)

In kdo od nas – razen morda Mayer Hillman – lahko res zatrdi, da živi tako, kot druge pozivamo, naj živijo? Večina okoljevarstvenikov – in sem štejem tudi sebe – je dvoličnežev. Vem za britansko borko proti podnebnim spremembam, ki počitnice preživlja ob potapljanju na Pacifiku, in tja ne gre ravno s kolesom. Neki prijatelj – ugledni okoljevarstvenik – rad v odprtem ognjišču kuri oglje. Spet nekdo drug – borec za biotsko raznovrstnost – svojim gostom streže tunine zrezke. Chris Martin, pevec skupine Coldplay, je v Las Vegasu v intervjuju za *Guardian*, govoril o pesmih z albuma X&Y:

Twisted Logic je intenzivna, jezna pesem, ki ljudi spodbuja, da sprejmejo prave odločitve glede svojega življenja in odnosa do planeta.⁸

Čez nekaj odstavkov je razkril, da namerava

z zasebnim letalom leteti v Palm Springs, 35 minut stran od Las Vegasa. Člani skupine si zdaj lahko privoščijo, da letijo kamorkoli, večja zasebnost in hitrost pa pomenita, da bo hči Apple zdaj lahko med turnejami pogosteje obiskovala svojega očeta. »Vsekakor nočem, da neprestano ostaja doma,« pravi Martin. »Ko bo starejša, upam, da bo prihajala tolikokrat, kot si bo želela. Vedno se mi je zdelo, da bi bilo kul, če bi lahko v šoli rekla: 'Danes me ne bo – grem v Kostariko na očetov koncert.' Mislim, da s tem dobiš par točk.«⁹

Zeleni vrtnar Bob Flowerdew na začetku svoje knjige *Organic Bible* ** razlaga, da biološko vrtnarjenje pomeni »zniževanje ekološke škode in izboljševanje uporabe virov«¹⁰. Nadalje se pohvali, da »ko večina ljudi na veliki petek šele sadi svoj (novi) krompir, kot je navada v Veliki Britaniji, jaz svojega že jem«¹¹. Kako? Ker ga goji v ogrevanem rastlinjaku.

* [Angl. *coalburn* – kurjenje premoga. Op. prev.]

** [Eko biblija. Op. prev.]

Morda kupujemo okolju prijazen detergent za pomivanje posode in pralne plenice, vendar vse svoje ogljične prihranke, ki jih morebiti pridelamo, za desetstisočkrat izničimo, ko stopimo na letalo. Naša prizadevanja so simbolična. Splošno gledano ne glede na svoja prepričanja porabimo toliko, kolikor nam omogočajo naši dohodki. Z varovanjem okolja naj se ukvarjajo drugi.

To pomeni, da do sprememb, kakršne zagovarjam v tej knjigi, ne more priti brez omejitev, ki zadevajo vsakega od nas in ne vseh ostalih. Žal moram reči, da lahko le omejevanje (tako nemoderna zamisel!) zaustavi uničenje, ki ga prinaša bog, ki mu služimo, bog naših apetitov. Globalnega segregiranja, ki ga povzroča človek, ne moremo omejiti, če ne prepričamo oblastnikov, naj nas prisilijo k spremembam življenjskega sloga.

Omenil sem že, da je eden od darov, ki smo jih prejeli od fosilnih goriv, svoboda – svoboda, da lahko izbiramo, kako bomo živeli; da lahko gremo, kamor hočemo; da lahko kupimo, kar želimo. Priznam, 90-odstotno zmanjšanje naših izpustov ogljikovega dioksida je samo po sebi stroga omejitev. Nisem si je izmislil jaz – očitno to zahteva znanost. Vendar pa bi znotraj te omejitve morali imeti svobodo, da živimo, kakor hočemo. Čeprav je nujen, spopad s podnebnimi spremembami ne sme postati izgovor za centralno planiranje. Naloga vlade bi morala biti vzpostaviti meje delovanja, hkrati pa zagotavljati največjo možno svobodo znotraj teh omejitev. Mora pa nas oskrbeti tudi z zagotovili, da bo tudi ob omejitvah življenje ostalo čim bolj preprosto. V tretjem poglavju bom pojasnil, kako bi bilo to mogoče čim bolje izvesti.

Te knjige ne pišem zato, da bi potrdil tisto, v kar že verjamete. Mnogo mojih trditev bo zmotilo in vznemirilo ljudi, ki jih to področje zanima. Kot ponavadi se zdi, da mi je usojeno užaliti vse po vrsti. Vendar moram z obžalovanjem povedati, da so dobronamerni ljudje o reševanju problema podnebnih sprememb zapisali neverjetno veliko traparij. Težko je razumeti, kako bi nam lahko pomagalo pretvarjanje, da so določeni ukrepi učinkoviti, če v resnici niso.

Naj navedem primer. Leta 2005 je okoljski arhitekt Bill Dunster, ki je v okolici Londona zasnoval slavno naselje brez ogljičnega odtisa BedZed,

izdal brošuro, v kateri naj bi pokazal, kako najlažje preuredimo hišo. »Do polovice svojih letnih potreb po elektriki,« je bilo zapisano, »lahko zagotovite s praktično neslišno mikrovetrno elektrarno.«¹² Opredelil je, naj bi vetrnica imela premer 1,75 metra.¹³ Kot je predlagal, naj bi jo na hišo pritrdili nad zatrepom. Dobra kupčija, saj stane le 1000 funtov.

Kasneje istega leta je revija *Building for a Future*, ki zagovarja obnovljive vire energije, objavila analizo mikrovetrnih elektram. Ugotovili so, da vetrnica s premerom 1,75 metra proizvede približno 5 odstotkov letnih potreb gospodinjstva po elektriki.¹⁴ Da bi zagotovili 50 odstotkov, ki jih oglašuje Bill Dunster, bi potrebovali vetrnico s premerom 4 metre.¹⁵ Če bi na zatrepe svoje hiše namestili takšno pošast, bi ta s svojo bočno potisno silo stavbo raztrgala na koščke. Čeprav analiza v reviji ni bila tako zgovorna, je bilo jasno povedano, da je za mikrovetrne elektrarne škoda vsakega časa in denarja. V večini okoljskih krogov takšno priznanje velja za herezijo.

Eno od odkritij, do katerih sem prišel med pisanjem te knjige, je, da se moji instinkti skoraj vedno motijo. Kot mnogi okoljevarstveniki sem na primer tudi jaz podlegel nečemu, kar lahko imenujemo estetska napaka – naredil sem to napako, da sem zamešal estetsko privlačnost z okoljsko primernostjo. Tako sem na primer vedno predvideval, da so sveče okolju bolj prijazne od električne razsvetljave, in to preprosto zato, ker so mi všeč in ker proizvajajo šibkejšo svetlobo. Godfrey Boyle pa v svojem izvrstnem priročniku o energetskih sistemih poudari, da je upoštevajoč svetlobo, ki jo oddaja na vat porabljene moči, sveča 71-krat manj učinkovita od staromodne žarnice z žarilno nitko, in 357-krat slabša od kompaktne fluorescentne žarnice.¹⁶ Isto velja za oljenke. Boyle opomni:

Precej izredno je, da lahko s kompleksnim procesom, ko se odločimo liter kerozina porabiti ali v motorju ali za generator ali za fluorescentno svetilko, pridobimo 250- do 450-krat več uporabne svetlobe, kot je dobimo s porabo iste količine olja v oljenki.¹⁷

Nič ni, kot se zdi. Raziskovanje za to knjigo je povezano z nizom prese-
nečenj. Prepričan sem, da se bo nadaljeval še dolgo po izidu, ko bodo

drugi spodbijali in dopolnjevali moje ugotovitve in predloge. Kar pa sem poskušal doseči skozi celotno besedilo, je bilo: začeti iz čistih osnov; ne verjeti ničemur, dokler ni dokazano; zavreči vsakršno tehnologijo, ki ne deluje, pa če je še tako prijetna. S to knjigo želim poiskati najmanj boleče načine za doseganje resničnega zmanjšanja, ne pa iskati najmanj boleče načine, s pomočjo katerih bi dajali vtis, da si prizadevamo nekaj doseči.

Ena od najtežjih nalog, s katerimi sem se srečal, je bila odločitev, komu zaupati. Mnogi od tistih, ki pišejo o podnebnih spremembah, so ekonomsko povezani z rezultatom. Kot bom pokazal v drugem poglavju, so v nekaterih primerih ti interesi močno prikriti – tako na primer naftna podjetja govorijo z mnogimi glasovi. Po drugi strani pa okoljevarstveniki – kot nakazuje primer, ki sem ga navedel – pogosto podajajo goreče trditve, ki niso podprte s preverljivimi dejstvi. V nekaterih primerih te trditve delujejo v korist njihovih lastnih ekonomskih interesov, vendar ti običajno niso prikriti. Postavil sem si pravilo, da ne zaupam nikomur, ki želi kaj prodati. S pomočjo sledenja trditev različnih ljudi vse do njihovega izvora sem razvil neke vrste hierarhijo kredibilnosti.

Ko sem poskušal določiti, katere rešitve delujejo in katere ne, sem ugotovil, da so najbolj uporabne organizacije, intelektualna združenja in posebni odbori – na primer Kraljeva komisija za onesnaževanju okolja (Royal Commission on Environmental Pollution), Odbor za znanost in tehnologijo lordske zbornice (The House of Lords Science and Technology Committee) in Okoljski revizijski odbor poslanske zbornice (The House of Commons Environmental Audit Committee) – in akademski inštituti – na primer Inštitut za okoljske spremembe Univerze v Oxfordu (Oxford University's Environmental Change Institute), Tyndallov center za raziskave podnebnih sprememb (Tyndall Centre on Climate Change), Britanski center za energetske raziskave (UK Energy Research Centre) in Ameriška nacionalna tehniška akademija (US National Academy of Engineering). Njihova poročila temeljijo na skupno več sto letih delovanja. Mednarodna agencija za energijo (The International Energy Agency) in Ameriški urad za energetske informacije (US Energy Information Administration) sta, čeprav pristranska,

uporabna vira golih podatkov. Precej sem bi presenečen, ko sem kljub dejstvu, da so strokovna poročila britanske vlade vse tesneje povezana s sprevačanjem in z manipulacijo podatkov, ugotovil, da je večina med njimi zanesljiva – zdi se, da se s podatki manipulira šele *po tem*, ko so že zbrani. Za novice o tehnološkem napredku se mi zdijo posebej uporabne revije *New Scientist*, *Energy World* in *Building for a Future*.

Pri poskusih ugotavljanja, kaj bodo podnebne spremembe prinesle našemu planetu, se izbira na prvi pogled zdi preprosta – najbolj zaupanja vredni viri so strokovno pregledane akademske revije, posebej tiste najbolj slavne, kot sta *Science* in *Nature*. Vendar je znanost – kot pravzaprav mora biti – nasprotujoča si in zapletena. »Odgovor« ne obstaja, imamo le zgodbo z mnogimi pripovedovalci, ki se vsak dan spreminja. Odbori znanstvenikov od časa do časa poskušajo zagotoviti pregledno informacijo. Med tovrstnimi odbori, ki združujejo tisoče raziskovalcev, je najuglednejši Medvladni odbor za podnebne spremembe (IPCC), ki vsakih nekaj let pripravi »ocenjevalno poročilo«. Še en uporaben povzetek smo dobili ob konferenci, ki jo je leta 2005 pripravil Britanski urad za meteorologijo z namenom ugotoviti, kakšni bi bili skupni učinki podnebnih sprememb na različne ekosisteme in populacije ljudi.

Vendar pa ti ugledni organi niso obdelali vseh področij, ki sem jih raziskoval. V nekaterih pomembnih vidikih so nas pustili same. Tako je bilo amaterjem prepuščeno, da poskusijo izvesti izračun zmanjševanja ogljika, kar bom predstavil v prvem poglavju, in da najdejo ustrezno metodo podeljevanja pravice do onesnaževanja. Nobeno od uradnih poročil, ki sem jih prebral, nam ne pove, koliko elektrike proizvede mikrovetrna elektrarna, ali, če že govorimo o tem, kakšen odstotek elektrike, ki jo porabimo, lahko pridobimo iz moči vetra, valov ali sonca, ne da bi se ob tem zrušilo naše nacionalno omrežje. Tako sem bil prisiljen, da sem se zanašal na manj ugledne vire ali pa sem poskusil do odgovorov priti sam.

Spet v drugih primerih pa je na voljo preveč podatkov, s čimer hočem reči, da so organi, ki sem jim sklenil zaupati, ponudili nasprotujoče si ocene, jaz pa nimam nobene podlage, da bi se odločil, komu naj verjamem. To še posebej drži, ko govorimo o stroških za energijo, ki

zbujaajo precejšnje nestrinjanje. V takšnih primerih sem objavil razpone ocenjenih vrednosti.

Pri pisanju te knjige imam en namen – prepričati vas, da se je vredno boriti proti podnebnim spremembam. Upam, da mi je uspelo pokazati, da ni prepozno – čeprav to nekateri (posebej očitno geopsiholog James Lovelock) zatrjujejo. Nočem vas spodbuditi, da bi objokovali neuspeh naših oblastnikov pri vpeljevanju nujnih ukrepov, ampak da bi jih prisilili, naj preusmerijo svojo politiko in se pridružijo političnemu gibanju, ki mora postati najvplivnejše na svetu.

Če vse to propade, mi ostane zadnje upanje – da spravim čimveč ljudi v takšno depresijo glede stanja našega planeta, da bi po cele dneve ležali v postelji. S tem bi zmanjšali svojo porabo fosilnih goriv.

Prvo poglavje

Faustovska pogodba

Če tale krog zarišeš si na tla –
rodé se veter, blisk, vihar in grom.

Tragedija o doktorju Faustu, 5. prizor¹

Bilo je več Faustov, ne le en. Ime, ki v latinščini pomeni »srečni«, so nemški čarovniki uporabljali tako, kot bi se danes čarodeji imenovali: »veličastni« ali »neverjetni«. Vendar pa vemo, o katerem Faustu govorimo. Leta 1513 je neki Conrad Mudt iz Erfurta slišal za »nezmernega in nespametnega bahača«, ki se je opisal kot »polbog iz Heidelberga«. ² Ime mu je bilo »Georg Faust«. Leta 1528 so iz mesta Ingolstadt vrgli nekega »Jörga Fausta«, leta 1532 pa so »dr. Faustu, velikemu sodomitu in nekromanu,« prepovedali vstop v Nürnberg. ³ Ljudje so se ga preprosto bali. Ko je leta 1540 ali 1541 umrl v Württembergu, so lokalni prebivalci trdili, da ga je zlodej vzal k sebi.

Ko je umrl, se je začela širiti zgodba o njem in leta 1587 je anonimni teolog v Frankfurtu izdal njeno podkrepljeno različico. ⁴ Dve leti pozneje je bila prevedena v angleščino kot *The History of the Damnable Life and Deserved Death of Doctor John Faustus* ^{*}. To je bil vir za dramo Christopherja Marlowa *Tragedija o doktorju Faustu*, ki naj bi bila napisana leta 1590.

* [Zgodovina prekletega življenja in zaslužene smrti doktorja Johna Fausta. Op. prev.]